

Tur, kur tagad Āgenskalna priēžu masīvs, savulaik atradās Rīgas augstākais kalns. Nu varbūt tikpat augsts vai nedaudz zemāks kā Dzegužkalns, bet noteikti augstāks par pašreiz tur esošajām piecstāvu mājām. Par to– vai tieši Āgenskalnā meklējami pasaules bobsleja pirmsākumi, vēsture sniedz pretrunīgus skaidrojumus. Zināms, ka rodeļu trase Āgenskalnā bija 19. gadsimta beigās, bet kā īsta 100 metru gara koka sienām apjosta, un ļoti ātrām virāžām tā tika uzbūvēta 1910. gadā.

Vīri piemetināja lielajām kamanām stūri ar slēpi, uzrakstīja noteikumus, paņēma hronometram līdzīgu pulksteni, viens deva starta bļāvienu, cits lejā skatīja laiku un četrinieks traucās lejā no Āgenskalna grabēdams. Pat, ja mums apgalvos, ka Šveicē vai Bavārijā bobslejam līdzīgs sporta veids jau ir bijis populārs 19. gadsimta vidū, mums neviens nevarēs atņemt boba četrinieka pirmsācēju godu. Tā kā Starptautiskā Olimpiskā komiteja nule atņēmusi Krievijas bobslejstam Aleksandram Zubkovam 2014.gada Soču olimpiskajās spēlēs izcīnītās zelta medaļas, par olimpiskajiem čempioniem kļūs latviešu pilota Oskara Melbārža četrinieks ar stūmējiem Arvi Vilkasti, Daumantu Dreiškeni un Jāni Strengu. Tajā dienā, kad puisiem kārs medaļas kaklā, ziedus Olimpiskās komitejas vadībai vajadzētu iet un nolikt kaut kur pie Āgenskalna ielas 10. nama, jo tieši tur ar lielāko varbūtību atradās dižā bobsleja starta vieta pirms 108 gadiem.

Āgenskalnā savulaik dzīvojis Jānis Šteinhauers– mastu šķirotājs, vēlāk pirmais latviešu rūpnieks. Viņš 18. gadsimtā bija lielākais Rīgas zemju īpašnieks, Hermeliņa muižas un kokzāģētavas īpašnieks, pirmās Rīgas papīra manufaktūras dibinātājs un Brāļu draudzes vadītājs. Jānis Šteinhaures radīja zāļu dienas tirgu Rīgā un Jāņu svinības ar tautastēriem, alu, sieru, ozollapu vainagiem, Jāņuguni un līgodziesmām. Tas tad arī viss savulaik noticis Melnsila

kalnā tagadējā Āgenskalna priežu piecstāvu masīvā.

Šo dižo kalnu noraka līdz pamatiem piecdesmitajos un sešdesmitajos gados lai gādātu smiltis Bolderājas silikātu ķieģeļu fabrikai, kura savukārt gādāja baltos silikātu ķieģeļus, lai Āgenskalna priežu parkā uzceltu piecstāvu dzīvojamo namu korpusu. Un iemesls būvēt Rīgas pirmos mikrorajonus tieši Āgenskalnā un Ilģuciemā (Grīvas ielā) bija gauži prozaisks– tieši Pārdaugavas sirds gadu simtiem bija vislatviskākais Rīgas rajons, tieši šeit auga latviešu inteliģence un demokrātija, tieši šeit dzima 1905. gada nacionālās idejas, nu, vārdu sakot, piecdesmito gadu komunisti nolēma pārvērst šo rajonu, tajā iesūtīt celtniekus un strādniekus no citām PSRS republikām un atšķaidīt šo latviskumu.

Latviskās sporta tradīcijas radušās 150 gadus atpakaļ– 19. gadsimta sešdesmitajos un septiņdesmitajos gados. Viens no visu laiku dižākajiem latviešiem bija pirmais akadēmiski izglītotais latviešu arhitekts, Rīgas Latviešu biedrības dibinātājs un Dziesmu svētku idejas autors Jānis Frīdrihs Baumanis. Viņš bija galvenais Līvlandes guberņas arhitekts, projektējis un būvējis 150 ēkas, ieskaitot 90 daudzstāvu mūra mājas Rīgā. Nozīmīgākās Baumaņa projektētās un celtās ēkas ir Apgabaltiesas nams, Visu svēto baznīca Kijevas ielā, Cirka ēka, Francijas vēstniecības ēka, Rīgas strēlnieku biedrības nams, Rīgas amatu biedrības nams, visas šīs ēkas vēl šodien ir Rīgas lepnums un seja.

1868. gadā, kad Igaunijā plosījās bads, Jāņa Frīdriha Baumaņa dzīvoklī tika uzrakstīti statūti biedrībai, kas sākotnēji saucās „Rīgas latviešu palīdzības biedrība tiem badu cietošajiem igauņiem”, bet jau pēc gada– „Rīgas latviešu biedrība”. 1873. gadā Baumanis bija iniciators Pirmajiem latviešu dziedāšanas svētkiem. Par savu naudu uzbūvēja estrādes pirmajiem diviem Dziesmu svētkiem un slēgtu koncertzāli III Dziesmu svētkiem (1888. gadā)– 140 metrus garu,

70 metrus platu, tajā bija vietas 3000 dziedātājiem un 12000 klausītājiem. No 1879. līdz 1886. gadam Baumanis bija Rīgas rātskungs, viens no ietekmīgākajiem Rīgas latviešiem. Viņš pierādīja, ka grantēts ielu segums Rīgai nav derīgs, un noteica Rīgas ielas klāt ar kaltiem bruģakmeņiem.

Baumaņa ietekmē radās arī pirmais latviešu teātris, zinību biedrība un bibliotēka. Bet mūsu stāstā būtiski, ka Jānis Frīdrihs Baumanis bija ļoti sportisks cilvēks, Maskavas kanālā uzvarēja airēšanas distancē sacensībās, kuras organizēja cara brālis lielkņazs Konstantīns, likdams pamatus Krievijas sporta dzīvei. Pārbraucis Rīgā Baumanis izveidoja vingrotāju biedrību un par saviem līdzekļiem uzbūvēja pirmo vingrošanas zāli Rīgā, bet vēlāk kopā ar Rīgas latviešu biedrību dibināja un cēla Rīgas latviešu vingrošanas biedrību, un tā tika radīta Āgenskalnā iepretim vācu strēlnieku biedrības šautuvei. Kas tā par dižu sporta vietu Āgenskalns un Švarcvalde jeb Melnsils (mūsdienu Melnsila iela šķērso šo Rīgas dižo priežu mežu)? Rīgas ārsts Radeckis to nopirka un pārvērtā par parku ar galveno ēku Kalnciema ielas 11. namā. 19. gadsimta 80. gados jaunais īpašnieks J. Eberts parku paplašināja, uzcēla koka restorānu, bumbotavu un šautuvi. Šajā vietā tad arī 1903. gadā radās Pārdaugavas sporta biedrība, kas 1909. gadā Baldones ielā 7– tieši pretī slēpotāju un pirmējo rodelistu, vai mūsdienīgi sakot– bobslejistu kalnam, uzbūvēja savu mūra namu. Šai ēkai bija lemts kļūt par Latvijas tenisa citadeli un ilgi tā bija Centrālais Tenisa klubs. Šķiet, ka visi Latvijas dižākie tenisisti trenējušies Baldones ielas slēgtajos un vaļējos kortos, tā ka bumbiņas cita aiz citas izlidoja uz Āgenskalna ielas brauktuves.

Šodien pienācis laiks, kad Rīgas pašvaldība ar dāsnu roku šajā kvartālā ir ļāvusi būvēt lielveikalu. No vissportiskākās Rīgas vietas vēstures mēslainē tiek aizslaucīta arī tenisa meka. Rīgas mērs Nils Ušakovs 19. decembrī šādu lokālpilnojumu nodevis publiskai apspriešanai. Patiesībā jau pilnīgi vienalga kāds lielveikals vēlas būvēties tenisa kortos– Rimi, Maksima vai Lidl (sagādīšanās pēc būvēšanai atvēzējies tieši šis vācu koncerns). Un kā nu necelt lielveikalu pretī skolai?

Jo jau 86 gadus šī reģiona sirds ir Rīgas Vācu ģimnāzija, celta 1931. gadā pēc Indriķa Blankenburga projekta, 2001. gadā paplašināta pēc skolas absolventa Andreja Ģelža projekta. Lai kā viņa arī nebūtu saukusies, man šī skola ir Rīgas Zentas Ozolas 5. vidusskola, kuras sporta zāles vidū tolaik bija divas kolonnas un tās apvadot katrā uzbrukumā izauga TTT un VEF basketbolisti. Pārējie gāja bumboties pāri uz tenisa kortiem un vēl šobaltdien teniss Latvijā ir cieņā.

Šo stāstiņu esmu uzrakstījis cerībā, ka to izlasīs Nils Ušakovs. Tepat netālu no mums– Kalnciema ielas sākumā nule jūgendstila celtnēs tika izraisīts ugunsgrēks un ar Rīgas domes svētību daļa no jūgendstila pērlēm tika nojauktas. Grūti kādam būs ieskaidrot, ka ugunsgrēks un jaušanas darbi ziemassvētkos un jaungadā bija nejaušība. Tieši tikpat sarežģīti saprast– kāpēc Rīgas sporta dzīves meku tik viegli var atdot lielveikalam, kad Rīga pilna graustiem un tukšām rūpnīcām. Bet gribas būvēt tieši Āgenskalna un Melnsila ielas stūrī, kur elpo Latvijas sporta vēsture.

Patiesībā jau šo rakstu vajadzēja rakstīt kādam no maniem skolasbiedriem– Pārdaugavas arhitektūras guru Pēterim Blūmam, televīzijas režisoram Ilgonim Lindem, kurš ir staigājoša Āgenskalna vēstures grāmata, politiķim Olafam Pulkam, kurš ir enerģisks un bezbailīgs, bet visdrīzāk dzejniekam Egilam Zīrnim, kurš vienkārši vislabāk no mums māc rakstīt. Es šo stāstiņu uzrakstīju kā lūgumu– atstāt Rīgai vērtības un nepabāzt tās zem lielveikala kvadrātiskās tirdzniecības morālā tukšumā. Pat ja manā vēstures stāstiņā ir kaut kas pārāk romantisks lai būtu paties, un jāatzīst, ka Šteinhaueru, Baumanu un Radecki man nav nācies sastapt, ir skaidrs, ka tie ir bijuši lieli vīri, kas darījuši daudz laba savai pilsētai un tautai.

Pēteris Apinis